ATEL
WORKING
PAPER

JESPER BREMHOLM, KRISTINE KABEL,
JEPPE BUNDSGAARD & ULF DALVAD BERTHELSEN

MANUAL FOR ANALYTISK KODNING AF ELEVTEKSTER

DPU
AARHUS UNIVERSITET

Jesper Bremholm, Kristine Kabel, Jeppe Bundsgaard
og Ulf Dalvad Berthelsen

Manual for analytisk kodning af elevtekster

DPU, Aarhus Universitet 2020

Titel:
Manual for analytisk kodning af elevtekster

Serietitel og -nummer:
Working paper i ATEL. WP2 Intern rapport

Forfattere:
Jesper Bremholm, Kristine Kabel, Jeppe Bundsgaard og Ulf Dalvad Berthelsen

Udgivet af:
DPU, Aarhus Universitet, 2020

© 2020, forfatterne

1. udgave

Kopiering tilladt med tydelig kildeangivelse

Omslag og grafisk tilrettelæggelse:
Knud Holt Nielsen

Forsidefoto: Colourbox.com

ISBN: 87-7684-530-3

Indhold

INDLEDNING **5**

OVERORDNEDE PRINCIPPER FOR KODNING **6**

OVERORDNEDE KODNINGSPRINCIPPER 6

KODNINGSNIVEAUER **8**

SÆRLIGE TILFÆLDE VEDRØRENDE KODNING 8

TEKSTNIVEAU – KODNINGSKATEGORIER 10

Semantisk univers (datadreven kategori) *10*

Genre (datadreven kategori) *11*

Fremstillingsform *12*

Tekstbånd *12*

Forbindere *13*

Perspektiv *13*

Attitude *14*

Stemmer *14*

Interjektioner *15*

Metaforbrug *15*

Holistisk vurdering *15*

SÆTNINGSNIVEAU – KODNINGSKATEGORIER 16

Forfelt *17*

Verbaler *19*

Roller *21*

Prædikater *32*

Adverbialer *35*

Specificering *38*

Tekst-billede-relation *38*

ORDNIVEAU (STAVNING) - KODNINGSKATEGORIER 39

BILAG A: UDFOLDET BESKRIVELSE TEKSTKVALITETSNIVEAUER I FORBINDELSE MED KATEGORIEN "HOLISTISK VURDERING" **41**

Indledning

I denne manual beskrives de principper og retningslinjer der skal følges ved den manuelle analytiske kodning af tekster skrevet af elever i *WriteReader*. Manualens kodningskategorier bygger på det analytiske rammeværk for analyse af elevtekster der er udviklet i projektet, og som er beskrevet i *Teoretisk arbejdspapir 1: Analysemodel til scoring af elevtekster*. Det er disse kodningskategorier der indgår det digitale kodningsredskab som den analytiske kodning af elevteksterne foretages i i projektet. Manualen beskriver dels de overordnede principper der skal følges ved den analytiske kodning af elevtekster, og de dels de enkelte kategorier der skal kodes for på de forskellige analytiske niveauer. Beskrivelsen af de enkelte kategorier er så vidt muligt suppleret med konkrete eksempler til illustration og tydeliggørelse af den pågældende kategori. Mange af de indsatte eksempler er hentet fra tekster skrevet i *WriteReader*. Af hensyn til databeskyttelsen er eventuelle billeder fjernet fra disse tekster. Hvor det er relevant, er der i stedet indsat en ramme med angivelse af billedets motiv.

En essentiel del af designet i *WriteReader* er at eleverne laver billedbøger ved at skrive tekster til billeder de enten selv tager eller finder i *WriteReaders* omfattende billedbibliotek. Billederne udgør således et indbygget og centralt element i elevteksterne i *WriteReader*, hvilket også afspejles i flere af kodningskategorierne.

Overordnede principper for kodning

Ved den analytiske kodning følges de nedenstående overordnede principper. For flere af disse princippers vedkommende er de afledt af at datamaterialet består af børns tidlige forsøg med skriftsprog hvilket i nogle tilfælde influerer på læsbarheden af det skriftlige udtryk. Karakteristisk for *WriteReader*-materialet er at vi ud over børnenes skriveforsøg også har adgang til en version af teksten i såkaldt voksenskrivning, dvs. 'oversættelsen' af børnene skriveforsøg til korrekt skriftsprog ifølge den danske skriftsprogsnorm. Ved tvivlstilfælde har vi altså mulighed for at inddrage denne voksenskrivningsversion af teksten.

Overordnede kodningsprincipper

Kodningen baserer sig grundlæggende på elevers tekster skrevet i *WriteReader.* Elevteksterne rangerer som grundprincip højest i kodningen. Det betyder at i de tilfælde hvor børnenes tekster er læsbare i sig selv, inddrages den voksenskrevne version af teksten *ikke* i kodningen. Det gælder i særdeleshed hvor den voksenskrevne version adskiller sig fra elev-versionen.

I tilfælde hvor voksenteksten adskiller sig syntaktisk fra børneteksten, tilrettes voksenteksten i forbindelse med kodningen, fx ved at der laves tilføjelser, fjernes tekstdele eller andet.

> *Eksempel*
> *Kasjan er troneaving æfste farak. [elevversion]*
>
> *Christian er tronarving efter Kronprins Frederik*. [voksenversion] I eksemplet fjernes "Kronprins" fra voksenteksten i forbindelse med kodningen.

I tilfælde hvor en sætning i børneteksten deler sig over to bogsider, justeres i voksenteksten således at sætningen findes på samme side (af hensyn til kodningsfeltet)

I tilfælde hvor der helt mangler voksentekst, tilføjer koderen tekst i voksentekstfeltet baseret på elevteksten. Dette gøres for at kunne oprette de nødvendige antal kodningsfelter i kodningsredskabet.

Der kodes *ikke* for småord foranstillet fuldstændige sætninger såsom "ja", "jo", "nej", "hej". Dvs. der kodes *ikke* for ordet "ja" i en sætning som "Ja, det gør jeg" (her kodes alene sætningen "det gør jeg").

I tilfælde hvor tekstsiden eller sætningen alene består af et eller et par sådanne småord, kodes det som "Sætningsemne" (se nedenfor i afsnittet "Kodningsniveauer").

I tilfælde hvor børnenes tekster ikke kan læses fordi der er tvivl om dechifreringen af enkelte ord eller større helheder, inddrages den voksenskrevne version af teksten til afklaring.

Eksempel
da fends maner snale i damat nom adem hede sdosnale [elevversion]
Der findes mange snegle i Danmark. Nogen af dem hedder skovsnegle. [voksenversion]

I tilfælde hvor elevteksten ikke følger den syntaktiske norm for dansk skriftsprog, angives dette med markering i feltet "Syntaksfejl" i kodningsredskabet. Samtidig sikres det at voksenteksten er skrevet med korrekt syntaks, og teksten kodes derefter ifølge voksentekstens syntaks.

Tegnsætning indgår *ikke* i vurderingen af elevteksternes syntaks. Der kodes således ikke for manglende eller forkert satte tegn under "Syntaksfejl" (tegnsætning (brug af punktum) indgår under "Stavning").

Eksempel
de skal ned på bånen og fend carl og med carl og de skal fener et blåt monster [elevversion]
De skal ned på bunden og finde Carl og med Carl skal de finde et blåt monster [voksenversion]

I tilfælde hvor elevteksten overordnet set er læselig, men hvor et enkelt ord i elevteksten ikke kan læses, og hvor voksenteksten heller ikke giver en meningsfuld 'oversættelse', kodes teksten ud fra koderens sproglige dømmekraft. Fx i eksemplet "Mille, Katrine og Lulu tog den franet med sig hjem" (elevtekst 849), vurderer koderen ud fra tekstkonteksten at "franet" skal kodes som "En ting" (under *G-kerne*, se afsnittet "Roller" under "Sætningsniveau").

I særlige (grænse)tilfælde hvor en eller flere sætninger i elevteksten er ufuldstændige, *og* hvor det ud fra konteksten er indlysende, hvilke(t) ord der mangler, tilføjer koderen dette/disse ord i voksenteksten. I disse tilfælde vurderes de(t) manglende ord som en tilfældig forglemmelse, og der markeres derfor *ikke* for syntaksfejl.

Eksempel
Jeg lavede [elevversion – af den øvrige tekstkontekst og evt. billedet fremgår det at det manglende ord er "mad"]]
Jeg lavede mad [voksenversion]

Kodningsniveauer

Som det fremgår af beskrivelsen af det teoretiske rammeværk for denne del af projektet, opereres der med tre analytiske niveauer i tilgangen til elevernes tekster skrevet i *Write-Reader*. Disse tre niveauer udgør rammen for den analytiske kodning. Der er tale om følgende tre niveauer: Tekst, sætning og ord (stavning). På hvert af de tre niveauer kodes elevteksterne i forhold til en række kategorier. I de følgende beskrives disse kategorier for hvert niveau.

Hovedparten af kategorierne er teoretisk bestemte. I enkelte tilfælde er de imidlertid empirisk bestemte (datadrevne). I beskrivelsen af de enkelte kategorier vil det være angivet eksplicit hvis der er tale om en datadreven kategori. Hvor andet ikke fremgår, vil der være tale om teoridrevne kategorier.

Særlige tilfælde vedrørende kodning

I tilfælde hvor eleverne har gjort brug af talebobler til de indsatte billeder (hvilket er en mulighed i WriteReader), kodes disse udsagn/sætninger i et separat kodningsfelt. Dette felt kan oprettes i kodningsredskabet ved at klikke på ikonet "+" under billedet. Kodningsfelter til talebobler vil være markeret med gul farve i kodningsredskabet.

Kategorien *Ikke kodet*

I tilfælde hvor børnenes tekster ikke meningsfuldt kan kodes med brug af de analytiske kategorier i kodningsredskabet, kodes de under kategorien *Ikke kodet* (kategorien er placeret i sætningsfeltet i det digitale kodningsredskab). Kategorien *Ikke kodet* omfatter to muligheder, "Ulæselig" og "Sætningsemne".

"Ulæselig": Denne kodningsmulighed vedrører tilfælde, hvor børnenes tekster ikke kan læses. At de ikke kan læses, kan enten skyldes, at elevernes stavning ikke kan dechifreres samtidig med, at der mangler voksenskrivning for en eller flere sætninger, eller at en bog er helt tom eller kun indeholder et enkelt eller få ord, der ikke giver selvstændig mening (altså tilfælde hvor elever har oprettet en bog, men ikke skrevet noget, eller kun skrevet et enkelt eller få ord). Dette gælder også bøger der alene består af billeder.

Eksempler

Vi så en kier og der ver et fyertern og vi alter eu ***[elevversion]***

Vi så en kirke og der var et fyrtårn ***[voksenversion]***

Den understregede sætning kodes som "Ulæselig".

Jeg [bogen indeholder kun dette ord].

Bogen kodes som "Ulæselig".

Muligheden "Ulæselig" bruges også i særlige tilfælde hvor elevteksten ikke er læsbar, og hvor voksenversionen fremstår som en fortolkning eller en videreskrivning i forhold til elevteksten. I sådanne tilfælde ses der bort fra voksenteksten, og elevteksten kodes som "Ulæselig".

Eksempel 1

sl [elevversion]
Farvel - vi ses aldrig igen. [voksenversion]

Eksempel 2

"Sætningsemne": Denne kodningsmulighed vedrører tilfælde, hvor børnenes tekster indeholder

sætningsemne-konstruktioner (dvs. konstruktioner der ikke indeholder subjekt-verbal-nekxus), der

ikke meningsfuldt kan kodes som fuldstændige sætninger. Hvis der kodes for "Sætningsemne", skal

der ikke kodes for andet i analysen (dvs. ingen andre kategorier skal krydses af).

Eksempel

Hej mor Tillykke du er sød Den understregede passus kodes som "Sætningsemne".

I tilfælde hvor der er anvendt småord foranstillet fuldstændige sætninger såsom "ja", "jo", "nej", "hej" (fx "Ja, det gør jeg"), ses der bort fra disse småord i kodningen, og de kodes således *ikke* som sætningsemner (derfor oprettes heller ikke analysefelt på sætningsniveau til kodning af disse småord).

I tilfælde hvor en hel bog kodes som "Sætningsemne", kodes for følgende kategorier under

tekstniveau: "Semantisk univers", "Genre", "Fremstillingsform", "Attitude", "Holistisk vurdering"

samt "Stavning".

I tilfælde hvor en hel bog kodes som "Ulæselig", kodes der ikke for andet i analysen (dvs. ingen

andre kategorier skal krydses af, heller ikke under tekstniveau).

Tekstniveau – kodningskategorier

På tekstniveauet kodes elevteksterne i forhold til elementer og træk der kendetegner elevteksterne som samlede kommunikative helheder, og som altså går ud over og på tværs af grænsen for teksternes enkelte sætninger. På tekstniveauet kodes elevteksterne i forhold til følgende analytiske kategorier:

- Semantisk univers
- Genre
- Fremstillingsform
- Tekstbånd
- Forbindere
- Perspektiv
- Attitude
- Stemmer
- Interjektioner
- Metaforbrug
- Holistisk vurdering

Semantisk univers (datadreven kategori)

Med semantisk univers angives det indholdsmæssige emne eller domæne elevteksten beskæftiger sig med.

Elevtekster kan omfatte flere semantiske domæner, men som hovedregel kodes der kun for det dominerende indholdsmæssige domæne i teksten. Kun i særlige tilfælde hvor ét dominerende domæne ikke lader sig bestemme, kodes for mere end ét domæne.

Genre (datadreven kategori)

Med genre angives den teksttype som elevteksten vurderes at placere sig indenfor. Med det menes at teksten rummer en række sproglige træk eller mønstre (register) der er kendetegnende for en særlig type af tekster anvendt i bestemte situationer. Som hovedregel kodes der kun for elevtekstens dominerende genre, selv om tekster kan rumme træk fra flere genrer. Kun i særlige tilfælde, hvor der ikke kan bestemmes en tydelig dominerende genre, kodes for mere end én genre.

De genrekategorier der kodes efter er datadrevne og repræsenterer som sådan teksttyper der produceres af danske børn i indskolingsalderen (6 – 9 år). Genereret af datamaterialet fra *WriteReader* opereres i kodningen med følgende genrer:

- *Billedtekster:* Tekster der udgøres af udsagn om billeder, *og* hvor der ikke er en indbyrdes forbindelse og sammenhængsskabende struktur mellem tekstens billeder/udsagn på tekstens forskellige sider. En elevtekst kodes altså kun som "Billedtekst" i tilfælde hvor der *ikke* findes elementer af en intern sammenhæng i teksten.
- *Fagbog:* Tekster som gengiver viden om fænomener, genstande, dyr mm. i en sammenhængende struktur.
- *Leksikon:* Tekster der ligner leksikonopslag. Dvs. karakteriserende eller definerende beskrivelse af begreb eller emne.
- *Regelbog*: Tekster der opstiller, beskriver eller foreslår regler for adfærd og/eller opførsel.
- *Rim og remser*: Tekster der leger med og/eller forholder sig til sprogets formmæssige og/eller lydlige aspekter, herunder også tekster der 'efterligner' ABC-bogen.
- *Hverdagsbeskrivelse:* Tekster der beskriver genstande, aktører, fænomener mm. knyttet til skribentens/elevens personlige liv og nærmiljø.
- *Hverdagsberetning:* Tekster der gengiver begivenheder eller hændelser knyttet til skribentens/elevens personlige liv og nærmiljø. Hverdagsberetninger adskiller sig fra hverdagsbeskrivelser ved at beretningerne rummer (antydningen af) et tidligt forløb. Det gør beskrivelserne ikke.
- *Særdagsberetning*: Tekster der gengiver usædvanlige eller særlige begivenheder eller hændelser dom skribenten/eleven har været ude (fx rejse, sportsturnering, filmoptagelse, højtider el.lign,).
- *Personlig fantasi*: Tekster hvor skribenten/eleven fremstiller en personlig fantasi eller ønskeopfyldelse.
- *Realistisk fortælling*: En opdigtet fortælling der foregår inden for et realistisk univers.

- *Fantasifortælling*: En opdigtet fortælling der foregår inden for et univers med overnaturlige, fantastiske eller magiske træk.
- *Eventyr*: Tekster med tydelige og gennemgående eventyr-elementer (dvs. fra den konventionelle eventyrgenre). For at kunne kodes som eventyr er det således ikke tilstrækkeligt at en elev eksempelvis alene anvender den konventionelle indledningsmarkør for eventyr "Der var engang".
- *Synspunkt*: Tekster hvor skribenten/eleven argumenterer for en sag eller fremsætter sin holdning til en sag.
- *Billede-referat*: Tekster, hvor der refereres en børnebog, gennem tekst til billeder, fx til Villads-bøgerne. Genren kan ligge tæt op ad realistisk fortælling, fx i et kendt børnebogsformat (fx kendte hovedpersoner). Billede-referat bruges når teksten tydeligt fremstår som gengivende en handling på et indsat billede.
- *Myte*: Tekster der genfortæller myter, fx med figurer fra nordisk mytologi eller med genkendelige temaer som jordens skabelse.
- Anmeldelse. Tekster, hvor en bog/film/spil/teater mm. anmeldes.

Fremstillingsform

Der kodes for tekstens anvendelse af de overordnede fremstillingsformer (*Beskrivende, Beretende, Forklarende, Instruerende, Argumenterende, Reflekterende,*

Holdningstilkendegivende). Fremstillingsformer viser sig typisk på heltekst- eller afsnitsniveau (og i sjældnere tilfælde på sætningsniveau). Der kodes for en given fremstillingsform blot den er anvendt én gang i teksten. Der kan således kodes for flere fremstillingsformer i samme tekst.

Tekstbånd

Tekstbånd eller tekstkoblinger etablerer sammenhæng (kohæsion) i tekster på tværs af sætninger.

Der kodes for følgende fire former for tekstbånd i elevteksterne:

Leksikalsk, Semantisk, Anaforisk og *Henvisning til billede.*

Leksikalsk angiver tekstbånd etableret ved gentagelse af samme ord.

> *Eksempel*
>
> det er min far han er ragtig sød og han er mega hørj og min far er 43 år

Semantisk angiver alle øvrige former for indholdsmæssige tekstbånd indholdsmæssige, heriblandt tekstbånd etableret ved brug synonymer, semantisk netværk, antonymer m.fl.

> *Eksempel*

Nadia Nadim har lige scoret et mål. Nadias kasse blev afgørende for kampen.

Pronominel angiver tekstbånd etableret ved bagudrettede henvisninger i teksten med brug af pronominer.

Eksempel

det er min far han er ragtig sød og han er mega hørj og min far er 43 år

Henvisning til billede angiver ekspliciteret kobling mellem tekst og billede etableret ved sproglig henvisning (med brug af deiksis-markør) til billede.

Eksempel

det er min far han er ragtig sød og han er mega hørj og min far er 43 år

Forbindere

Forbindere (konjunktioner og adverbier) skaber sammenhæng i tekster ved at etablere forbindelse mellem sætninger (ikke inde i sætninger).

Der kodes for følgende forbindere i elevteksterne: *Tid, Årsag, Modsætning, Tilføjelse, Alternativ,*

Betingelse.

Der kodes for given type forbinder blot der som minimum er ét eksempel på den i teksten.

Der kodes alene efter forbindernes leksikalske betydning. Ved kodningen tages der således *ikke* hensyn til forbindernes eventuelle fortolkede betydning afledt af konteksten (som fx hvis der er brugt et "men" (*modsætning*) der kunne udlægges som et "og" (*tilføjelse*)).

Perspektiv

Med kategorien perspektiv kodes for hvorvidt udsigelsesinstansen træder direkte frem i teksten. Der kodes for hhv. *Eksplicit* eller *Implicit fortæller.*

Eksplicit fortæller: når der er eksplicit markering af afsenderen i teksten. Det kan være gennem brug af personligt pronomen i 1. person, possessive pronominer i første person og/eller forskellige modaludtryk (bl.a. "heldigvis" og "desværre").

Implicit fortæller: når der ikke er eksplicit markering af afsenderinstansen i teksten.

Der kodes kun manuelt for eksplicit fortæller. Kategorien er præindstillet til implicit fortæller, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for eksplicit fortæller.

Attitude

Med kategorien attitude angives om der kommer evaluerende holdninger til udtryk i teksten på vegne af fortælleren og/eller på vegne af personer der optræde i teksten. Der kodes for følgende muligheder i forbindelse med attitude: *Følelse* (*førsteperson*/*tredjeperson*), *Bedømmelse* (*positiv*/*negativ*) og *Vurdering* (*positiv*/*negativ*).

Følelse angiver sproglige udtryk for følelsesmæssige sindstilstande og stemninger hos mennesker knyttet til teksten, enten som fortæller eller udsigelsesinstans (*førsteperson*) eller som personer der omtales eller optræder i teksten (*tredjeperson*).

Bedømmelse angiver sprogligt udtryk for bedømmelse af kvalitet ved mennesker og/eller dyr, der både kan være i form af egenskab (noget de er), fx "en modig soldat", eller handling (noget de gør), fx "hun skriver godt". Bedømmelsen kan være af enten positiv valør (*positiv*) eller negativ valør (*negativ*).

Vurdering angiver sprogligt udtryk for vurdering af udseende/fremtoning ved både levende væsner og ting, fx "en sej cykel" og "en flot skrift", eller for vurdering af kvalitet ved ting, fx "det er et godt hus".

Vurderingen kan være af enten positiv valør (*positiv*) eller negativ valør (*negativ*).

Eksempel

det er en grim abe (vurdering, negativ)

Stemmer

Med denne kategori kodes for hvorvidt forskellige stemmer eller udsigelsesinstanser ud over den centrale fortællerinstans kommer til udtryk i teksten. Disse forskellige stemmer kan komme til udtryk gennem brug af direkte eller indirekte tale for andre en den centrale fortællerinstans.

Sådanne tilfælde kodes som *Flere konkrete stemmer*. De kan også komme til udtryk gennem brug af modalverber, modale vendinger og mentale processer (fx "jeg tror måske du tager fejl"). Sådanne tilfælde kodes som *Flere potentielle stemmer*.

Da hovedparten af elevteksterne i *WriteReader*-materialet er på tidlige trin i skriveudviklingen, er det antagelsen at de fleste tekster ikke vil have flere stemmer (de vil være monoglote (én stemme)).

Kategorien er præindstillet til *én stemme*, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for *Flere konkrete stemmer* eller *Flere potentielle stemmer*.

I tilfælde hvor elevteksterne gør brug af talebobler, kodes dette altid som *Flere konkrete stemmer*.

Interjektioner

Med kategorien angives eventuel brug af interjektioner i elevteksterne. Kodningen foretages alene på tekstniveau. Der kodes altså *ikke* for brug af interjektioner på sætningsniveau. Med til interjektioner hører også brug af smileys og emojis. Der kodes for følgende to muligheder ved brug af interjektioner:

Attitude og *Effekt*.

Attitude angiver at interjektionen (eller smiley/emoji) er brugt til at udtrykke en evaluerende holdning (typisk følelsesmæssig). Dette markeres her, men ikke samtidig under 'Attitude' på tekstniveau.

Effekt angiver at interjektionen (eller smiley/emoji) er brugt til at skabe en virkelighedsefterlignende effekt i teksten, typisk efterligning af lyd.

Eksempler

Min emoti er kuler en ander jaer [elevversion] / Min emoji er cooler end andre – yeah [voksenversion]

Ordet "jaer"/"yeah" kodes under "Interjektion" som "Attitude".

Så smækker han døren SLAM

Ordet "SLAM" kodes under "Interjektion" som "Effekt".

Metaforbrug

Med kategorien angives eventuel brug af metaforer i elevteksterne. Med metafor forstås typer af aktivt billedskabende sprogbrug (hvilket både kan omfatte sammenligninger, metonymier og 'ægte' stilistiske metaforer).

Holistisk vurdering

Vurdering af tekstens samlede kvalitet i forhold til alle de forskellige analysekategorier på både tekst- og sætningsniveau. Stavning undtages dog fra vurderingen. Der vurderes på en skala fra 0 til 5 hvor 5 angiver den højeste kvalitet.

Denne kategori er medtaget for at muliggøre en eventuel første grovsortering af hvad en god hhv. mindre god indskolingselevtekst er, ud fra en antagelse om at en sådan grovsortering kan danne grundlag for efterfølgende udvikling af hypoteser om hvad der kendetegner elevtekster på forskellige niveauer. Af samme grund vurderes alle elevtekster i *WriteReader*-materialet ud fra de samme kriterier. Elevernes alder/klassetrin indlægges således *ikke* som en parameter i vurderingen.

I vurderingen er 3. klasse valgt som 'standard' eller målestok. I den efterfølgende hypoteseudvikling vil en aldersmæssig differentiering givetvis kunne foretages med afsæt i den første grovsortering baseret på den holistiske vurdering.

I det følgende gives en kort beskrivelse af de seks niveauer (i bilag A bagerst i manualen findes en mere udfoldet beskrivelse af niveauerne):

Niveau 0
En tekst der kun omfatter enkelte bogstaver, enkelte ord eller en kort simpel sætning, og som reelt ikke opfylder kriterierne for at være en tekst.

Niveau 1
En tekst der rudimentært opfylder kravene til en tekst og kun i yderst begrænset omfang fungerer i forhold til genre, konstruktion af sammenhængende tekststruktur, syntaktisk variation og kompleksitet samt ordvalg.

Niveau 2
En tekst der kun på et elementært niveau fungerer i forhold til genre, konstruktion af sammenhængende tekststruktur, syntaktisk variation og kompleksitet samt ordvalg.

Niveau 3
En tekst der i et vist omfang fungerer hensigtsmæssigt i forhold til genre, konstruktion af sammenhængende tekststruktur, syntaktisk variation og kompleksitet samt ordvalg.

Niveau 4
En overvejende velfungerende tekst i forhold til genre, konstruktion af sammenhængende tekststruktur, syntaktisk variation og kompleksitet samt ordvalg.

Niveau 5
En særdeles velfungerende og vellykket tekst i forhold til genre, konstruktion af sammenhængende tekststruktur, syntaktisk variation og kompleksitet samt ordvalg.

Sætningsniveau – kodningskategorier

På sætningsniveauet kodes elevteksterne i forhold til morfologiske, syntaktiske og semantiske aspekter inden for sætningsgrænsen. På sætningsniveauet kodes elevteksterne i forhold til følgende analytiske kategorier:

- Forfelt
- Verbaler
- Roller
- Prædikater
- Adverbialer
- Specificering
- Tekst-billede-relation

Særlige undtagelser knyttet til kodningen på sætningsniveau:

- Der kodes *ikke* for konjunktioner på sætningsniveauet (de er medtaget under *Forbindere* på tekstniveau).

Forfelt

I kategorien *Forfelt* kodes for hvilket sætningsled der er placeret i sætningens forfelt. Vedkodningen vælges mellem følgende muligheder:

> "Subjekt" - "Objekt" - "Indirekte objekt" - "Adverbial" - "Formelt/foreløbigt subjekt" – "Spørgende stedord" –"Tom"

Adverbial: Når der kodes for adverbial i forfeltet, er det vigtigt også at kode for adverbialets type og opbygning under kategorien *Adverbialer* (se nedenfor).

"Formelt/foreløbigt subjekt": Der skelnes ikke i kodningen mellem tilfælde hvor forfeltet er udfyldt med hhv. formelt og med foreløbigt subjekt.

> Eksempler
>
> Foreløbigt subjekt: Det er svært at spille fodbold
>
> Formelt subjekt: Det regner meget i dag
>
> (disse tilfælde kodes ens i forfelt som "Formelt/foreløbigt subjekt". I eksemplet med foreløbigt subjekt kodes "at spille fodbold" som Agent. I eksemplet med formelt subjekt kodes der ikke for Agent, se nedenfor).

"Spørgende pronomen": Muligheden bruges ved spørgende sætninger indledt med hv-ord. Der kodes kun for det spørgende pronomen i forfeltet. Der kodes ikke for pronomenet i forhold til øvrige sætningsled (roller, jf. nedenfor).

"Tom": Muligheden benyttes i særlige tilfælde såsom ved elliptiske konstruktioner (se nedenfor).

Særlige tilfælde knyttet til kategorien *Forfelt*:

- I tilfælde med "det" brugt som adverbial: Når "det" og "der" er brugt i forfelt, er det vigtigt i kodningen at skelne mellem "det"/"der" brugt som foreløbigt/formelt subjekt og som adverbial som deiktisk henvisning til billede. Da elevteksterne i *WriteReader*materialet er billedbøger, kan en del af sidstnævnte tilfælde forventes at forekomme.

  Eksempel
  det er min far han er ragtig sød
  ("det" er her et pronomen der udtrykker en deiktisk henvisning til det indsatte foto. "Det" skal kodes som subjekt og som Agent, se nedenfor. "Min far" er prædikativ)

  Foto med ansigt af en mand

  Eksempler der ligner, men som skal kodes anderledes
  her er min far
  ("her" er adverbial, "min far" er subjekt og kodes som Agent)

  Her er der to ræve der hygger sig
  ("her" er adverbial, "to ræve der hygger sig" er subjekt og kodes som Agent – vi ser her bort fra det foreløbige subjekt "der")

  det her er min far
  ("det" er subjekt; "her" kodes som frit adverbial (forbinder), se nedenfor; "min far" er prædikativ)

- Ved sætningskløvning:
  Der er mange, der er bange for monstre
  'Der' tolkes som foreløbigt subjekt, 'mange, der er bange for monstre' er agent: pronomen + uddybning efter.

- Ved elliptiske konstruktioner hvor subjekt er udeladt: I sådanne tilfælde kodes forfelt som "Tom".
  Eksempel
  Så gik vi en i bykninen og gik ned.
  (anden del af sideordningen er en elliptisk konstruktion hvor subjektet "vi" er udeladt. Her kodes forfeltskategorien altså "Tom")

- Ved konstruktion med apposition: I sådanne tilfælde kodes appositionsleddet som del af leddet det knytter sig til. Dvs. der kodes ikke specifikt for apposition.
  Eksempel

min drømme bil den er en mercedes G 65
(her kodes appositionen "min drømme bil" som del af subjektet "den")

- Ved interjektioner: Der kodes ikke for interjektioner på sætningsniveau. Dvs. interjektioner registreres ikke som specifikt grammatisk aspekt ved elevteksterne. Ofte vil interjektioner udtrykke en følelses- eller holdningstilkendegivelse, og sådanne tilfælde vil de skulle kodes under *Attitude* på tekstniveau.

- Ved delte præpositionsforbindelser i forfelt (styrelsen i forfelt): Sådanne tilfælde kodes som "Adverbial".
  Eksempel
  Skolen var de på vej hen til

Verbaler

Kategorien *Verbaler* omfatter følgende tre underordnede kodningskategorier:

- V-tid (verbal-tid)
- V-form (verbal-form)
- V-procestype (verbal-procestype)

Særlige tilfælde vedrørende verbaler:

- Ved refleksive verber (fx "ønske sig") kodes det refleksive pronomen *ikke.*
- Ved frase-verber af typen som "holde af" og "finde på" udlægges præpositionen som en del af verbalet. Frase-verber kendes ved at helheden med præpositionen ændrer betydningen af grundverbet ("holde af" betyder noget andet end "holde"). Det betyder at i en sætning som "manden holder af kaffe" udlægges "kaffe" som objekt, og kodes som rollen Genstand (se nedenfor). Andre eksempler på frase-verber er. "gå til", "kalde for" og lignende.
- Verbalkonstrktionen "at have det …" udlægges som et frase-verbum der tager prædikat. Dvs. at den efterstillede helhed der typisk vil være en adjektiv-helhed, kodes som prædikativ. Fx "børnene har det sjovt" – her kodes "har det" samlet som verbal, og "sjovt" kodes som "prædikativ".

V-tid

I kategorien *V-tid* kodes for hvilken tempus der er brugt for sætningens verbal. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Nutid" - "Før nutid" - "Datid" - "Før datid" - "Fremtid" – "Generel tid"

I kodningen skelnes mellem nutid og generel tid på følgende måde:

"Generel tid" bruges når der udsiges noget generelt om et givent fænomen. Fx "katten (underforstået, som art) har fire poter" eller "jordbær smager godt".

"Nutid" bruges når der udsiges noget om nogle bestemte konkrete fænomener, væsner eller genstande. Fx "Det er min/en kat på billedet" eller "De jordbær smager godt". Tilfælde med konkrete aktører (fx mennesker eller dyr) kodes også som nutid. Fx "Hun hedder Bella" og "Hun er Bella".

Særlige tilfælde knyttet til kategorien *V-tid*:

- Fortids fremtid: I tilfælde hvor der er brugt fortids fremtid ("Hesten skulle snart føde"), kodes det under "Datid".
- Ved brug af imperativ kodes *V-tid* som "Nutid".

V-form

I kategorien V-form kodes for hvilken form/modalitet der er anvendt ved sætningens verbal. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Imperativ" – "S-passiv" – "Blive-passiv"/"Få-passiv" – "Blev-passiv"/"Fik-passiv" – "Modal + infinitiv" – "Aspekt"

Vedrørende indikativ: Kategorien er præindstillet til indikativ form, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for en af de andre former.

De forskellige muligheder behøver ikke nærmere forklaring, bortset fra de følgende:

Imperativ: Ved brug af ren imperativ, kodes der ikke for Agent (se nedenfor). Dvs. agent-kategorierne kodes som "Tom". Ved imperativ-konstruktioner hvor agent-rollen er eksplicit-eret, kodes for agent-kategorierne.

Eksempel

Skrid! (agent kodes som "Tom")

Hold kæft unger! ("unger" er agent)

Aspekt: Denne mulighed knytter sig til særlige ret faste verbal-konstruktioner med sideordning af to verber. Disse konstruktioner udtrykker samtidighed, og de er ofte af typen "de står og ryger" og "barnet ligger og sover". I forhold til procestype (se herunder) kodes alene det andet og semantisk centrale verbum i den sideordnede konstruktion (dvs. hhv. "ryger" og "sover" i de to eksempler).

Andre verbalkonstruktioner der også kodes under Aspekt er: "være ved at …" (fx "han er ved at spise") og "være i gang med …" (fx "han er i gang med at spise").

Eksempel

Jeg og Malou er ved at dø af grin (”er ved at dø” kodes som ”Aspekt” under V-form, V-tid kodes efter formen på hjælpeverbet ”være” og V-procestype kodes efter indholdsverbet, dvs. i dette eksempel ”dø”).

V-procestype

Kategorien V-procestype er baseret på systemfunktionel lingvistik (SFL), og med kategorien kodes For hvilken type proces sætningens anvendte verbal realiserer. Ved kodningen vælges mellem følgende fire muligheder (de fire hovedtyper af processer fra SFL:

”Relationel” - ”Handling” - ”Mental” - ”Verbal”

”Relationel”: Verbal procestype der udtrykker en (abstrakt) forbindelse med ”at være” og ”at have” som prototypisk form.

Under denne kategori kodes også den såkaldte eksistentielle procestype. Denne procestype udtrykker at noget findes eller eksisterer (fx ”de lever godt, men beskedent”)

”Handling”: Verbal procestype der udtrykker at handle, gøre, ske mm.

Under denne kategori kodes også den såkaldte behaviorale procestype. Denne procestype udtrykker en ydre handling der samtidig indikerer en indre sindstilstand (fx ”drengen ler”)

”Mental”: Verbal procestype der udtrykker mental aktivitet, både i form af perception (fx ”mærke” og ”høre”) og tankevirksomhed (fx ”synes”, ”mene”, ”tro”). Verbet ”ville” vil typisk udtrykke en mental proces som udtryk for bevidsthedsmæssig vilje. Fx ”Jeg *vil* i seng nu”.

”Verbal”: Verbal procestype der udtrykker mundtlig sprogbrug (fx ”sige”, ”fortælle”).

Roller

Kategorien *Roller* angiver de semantiske roller som sætningens deltagerled udfylder. Under

Kategorien kodes for følgende tre centrale semantiske roller:

- Agent
- Genstand
- Modtager

Agent: Betegnelse for den deltager der udfører den handlinger der udtrykkes i verbalet.

Genstand: Betegnelse for den deltager der påvirkes af den handling der udtrykkes i verbalet. I kodningsredskabet har vi valgt at benytte betegnelsen ”genstand” for denne rolle, selvom den i rolle-semantikken typisk benævnes med begrebet ”patient”.

Modtager: Betegnelse for den deltager der tager imod noget som følge af den handlinger der udtrykkes i verbalet.

Særlige tilfælde knyttet til kategorien *Roller*:

> Ved prædikat-sætninger med *er, hedde, kaldes mm.* udfyldes subjektet på A-pladsen selvom det strengt taget grammatisk set ikke opfylder agent-rollen.

Agent

Den semantiske rolle Agent (A-) kodes i forhold til følgende fem underordnede kodnings-kategorier:

- A-realisering
- A-opbygning
- A-kerne
- A-person
- A-beskriver

A-realisering

I kategorien A-realisering kodes for hvorledes (dvs. med hvilket sætningsled) Agent-rollen realiseres i sætningen. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

> "Adverbial"

Vedrørende sammenfald mellem sætningen agent og subjekt: Kategorien er præindstillet til dette tilfælde, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for en af de andre muligheder.

Muligheden "Adverbial" vil typisk forekomme ved passiv-konstruktioner hvor agens for handlingen er udtrykt med en præpositionsforbindelse. Den kan også forekomme ved en lille gruppe verber som fx "få" og "modtage".

> *Eksempel*
> Frøen bliver kysset af prinsessen
> Drengen får en is af sin mor

Der kodes ikke specifikt for passiv-konstruktioner hvor agens for handlingen ikke er eksplici-teret (fx "Du er blevet anholdt"). Disse tilfælde kan afdækkes analytisk ved at hele A-kate-gorien vil være tom.

A-opbygning

I kategorien A-opbygning kodes for hvilket grammatisk materiale der er brugt til udfyldning af agent-rollen. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Pronomen" - "Substantiv" – "Nominalisering" – "Uddybning efter" – "Infinitiv/sætning" – "Ellipse" – "Proprium" – "Talord"

"Nominalisering": Denne kodningsmulighed bruges i tilfælde hvor agentens kerneled er en nominalisering, dvs. et substantiv konstrueret ved tilføjelse af endelse til verbum (verbalsubstantiv, fx "skydning", "forhøjelse") eller til adjektiv (fx "skønhed", "klogskab").

"Uddybning efter": Denne kodningsmulighed bruges i tilfælde hvor kerneleddet i agentmaterialet efterfølges af en beskrivende helhed typisk i form af en præpositionsforbindelse eller en (relativ) ledsætning.

I disse tilfælde kodes der *både* for en efterstillet uddybning, *og* for hvilket materiale kerneleddet i agent-helheden udgøres af. Dvs. at der skal afsættes to markeringer under A-opbygning i disse tilfælde.

Eksempel
Manden med den store næse spiste kagen
Manden der havde en stor næse, spiste kagen
(I begge tilfælde kodes både "Substantiv" (manden) og "Uddybning efter" (den understregede helhed))

"Ellipse": Der kodes for denne mulighed ved konstruktion med to sætninger med samme agent/subjekt, og hvor subjektet i anden sætning er udeladt. Der kodes for *ellipse* i den anden af de to sætninger.

Eksempel
Han står sent op og spiller computer hele dagen
Han har sovet længe, men falder alligevel i søvn i undervisningen
(i begge eksempler kodes "Ellipse" i A-opbygning i den anden af de to sætninger)

Særlige tilfælde knyttet til kategorien *A-opbygning*:

- Hvis agenten er infinitivsætning eller ellipse, kodes *ikke* for *A-person*, *A-kerne* og *A-beskriver*.
- Ved konstruktioner med foreløbigt subjekt kodes der under *A-opbygning* alene for det egentlige subjekt og *ikke* for det foreløbige subjekt.
- Ved særlige konstruktioner med nominalhelheder hvor der forekommer ellipse omkring kernen i nominalhelheden (fordi denne kan udledes af sætningskonteksten), kodes helheden som om den indeholdt en kerne både i forhold til *A-opbygning* og *A-kerne*.

Eksempel
Her er syv farver. Den første er rød. Den anden er grøn
(her kodes "den første" og "den anden" som substantiver for den udeladte

kerne (A-opbygning) og som fænomen (A-kerne). Desuden kodes de under A-beskriver (se herunder)).

- Ved konstruktioner med gentagelse af ledelement, typisk kernen, kodes den helhed hvori gentagelsen indgår, som "Uddybning efter" under *A-opbygning*.

  Eksempel
  Her er vinderen den seje vinder (under A-opbygning kodes her "den seje vinder" som "Uddybning efter"til agenten "vinderen" (kodet som "Substantiv") – hvor "vinder" er det gentagede element).

- Konstruktioner med brug af foreløbigt og formelt subjekt: Konstruktioner af typen "Der er blomster i haven" og "Det er svært at spille fodbold" (foreløbigt subjekt) samt "Det er sent" og "Det er morgen" (formelt subjekt) kan være svære at analysere i forhold til om der er tale om rolleudfyldning eller prædikatkonstruktioner. Kodningen foretages efter følgende retningslinjer: Ved konstruktioner med brug af foreløbigt subjekt kodes det egentlige subjekt som Agent. Ved konstruktioner med brug af formelt subjekt kodes det indholdsbærende ord som prædikat. Det betyder også at der ved konstruktioner med formelt subjekt *ikke* kodes for *Agent*.

  Eksempler
  Det er svært at spille fodbold
  ("at spille fodbold" er egentlig subjekt og kodes som Agent)

  Det er sent / Det er morgen ("sent" og "morgen" er prædikater og kodes herunder. Der kodes ikke for Agent i disse sætninger)

Der kan skelnes mellem foreløbigt og formelt subjekt på følgende måde: Et foreløbigt subjekt kan erstattes med sætningens egentlige subjekt ("at spille fodbold er svært"). Det kan et formelt subjekt ikke – her kan det formelle subjekt og prædikatet kun bytte plads i sætningen ("morgen er det").

- Nogle konstruktioner med brug af formelt subjekt rummer ingen roller. Følgelig skal der ikke kodes for hverken roller eller prædikat i sådanne tilfælde.

  Eksempler
  Det har sneet meget.
  ("det" er formelt subjekt, "har sneet" er verbal (procestype: handling) og "meget" er frit adverbial. Der skal ikke kodes for rolle i denne sætning).

- Ved sætningskløvning:

  Fx, Der er mange, der er bange for monstre

'Der' tolkes som foreløbigt subjekt, 'mange, der er bange for monstre' er agent: pronomen + uddybning efter.

- Nogle konstruktioner kan fejlagtigt udlægges som ellipser i forhold til A-udfyldningen. Der er tale om konstruktioner af typen "de skal ud at lege" og "de skal op at spise" (ofte vil der være brugt "og" i stedet for "at" i sådanne konstruktioner). Disse udlægges imidlertid *ikke* som ellipser, men som adverbialer idet der kan siges at være et implicit "for" foran "at" ("de skal ud (for) at lege"). I disse tilfælde kodes "ud (for) at lege" som frit adverbial (for uddybning, se under *Adverbialer*). I eksemplet kodes *FA* som "Sted" og "Måde", og *F-opbygning* kodes som "Et ord" ('ud') samt "Præpositionsforbindelse + infinitiv".

A-person

I kategorien A-person kodes for grammatisk personbrug knyttet til udsigelsesinstansen. Der er følgende muligheder ved kodningen:

"1. person ental/flertal" - "2. person ental/flertal" – "3. person ental/flertal"

Eksempel
det er min far (A-person kodes som "3. person ental")
han er ragtig sød og han er mega hørj (A-person kodes som "3. person ental")

A-kerne

I kategorien A-kerne kodes for hvilket overordnet semantisk domæne sætningsagenten knytter sig til. I kodningen opereres med relativt få overordnede semantiske domæner. Den semantiske detaljeringsgrad varetages med kategorien Semantisk univers under tekstniveauet (se ovenfor).

Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Menneskeriget" - "Dyreriget" – "Planteriget" – "Ting" – "Aktivitet" – "Begivenhed" – "Fænomen" – "Fantasivæsner"

"Menneskeriget": Mennesker, mennesketyper, menneske-dele, menneskelige tilstande og menneskelignende/mennesker i fortællinger (som fx hekse, prinsesser mm).

"Dyreriget": Levende væsner som ikke er mennesker/menneskelignende, også fx talende dyr i fortællinger, (legems)dele af dyr.

"Planteriget": Levende planter

"Ting": ikke-levende genstande, herunder også mad og madretter, samt steder (fx "skolen", "slottet").

"Aktivitet": Handling der ikke er afgrænset i tid

Eksempel
Judo er en kampsport

"Begivenhed": Enkeltstående social hændelse der kan identificeres i tid og rum

Eksempel
VM i fodbolt er sjov

"Fænomen": Begreber, vejr, naturfænomen, tidsperiode mm.

Eksempel
Rævens føde er hare og høns
En dag kom solen (naturfænomen)

"Fantasivæsner": Trolde, zombier og lign.

Særlige tilfælde knyttet til kategorien *A-kerne*:

- Hvis agenten er en sidestillet substantivhelhed, hvor de optrædende substantiver tilhører forskellige semantiske universer, kodes der for dem alle under *A-kerne* (dvs. der sættes flere krydser).

  Eksempel
  Min far og hans hund gik en tur (under A-kerne kodes for både "Menneskeriget" og "Dyreriget")

- Hvis agenten er pronomen (udfyldt under *A-opbygning*) kodes der for *A-kerne* baseret på referenten for det pågældende pronomen (dvs. den øvrige tekstkontekst inddrages ved kodningen).

  Eksempel
  det er min mor. Hun er sød (A-kerne for agenten "hun" kodes her som "Menneskeriget")

  Foto med ansigt af en kvinde

  Her er Tjalfe. Han laver lit af vert (A-kerne for agenten "han" kodes her som "Dyreriget")

  Foto med billede af en hund

- Hvis agenten er infinitiv/sætning eller ellipse (kodet under *A-opbygning*), kodes *ikke* for *A-kerne* (og heller ikke for *A-beskriver* og *A-person*).

  Eksempel
  At spille fodbold er sjovt (her kodes ikke for A-kerne, A-beskriver og A-person)

- Konstruktioner med brug af foreløbigt eller formelt subjekt kodes som prædikativ-konstruktioner, og følgelig kodes der *ikke* for semantisk indhold under *A-kerne*. Der kodes i stedet for semantisk indhold under kategorien *Prædikativ* (se herunder).

  Eksempel
  Det er morgen (eks. på konstruktion med formelt subjekt. Her kodes ikke for A-kerne, det semantiske indhold af "morgen" ("Fænomen") kodes under *P-kerne* (prædikativ))

A-beskriver (datadreven kategori)

I kategorien A-beskriver kodes for hvilket semantisk indhold et eventuelt beskrivende ord knyttet til agenten udtrykker. Beskriveren skal være foranstillet (typisk et eller flere adjektiver) eller efterstillet (præpositionsforbindelse eller ledsætning). De forskellige kodningsmuligheder er genereret fra WriteReader-materialet. Ved kodningen opereres med følgende muligheder (i tilfælde af at der er brugt flere beskrivere, kan der kodes for flere muligheder:

"Relation" - "Mængde" – "Grad" – "Orden" – "Farve" – "Størrelse" – "Materialitet" – "Form" – "Bevægelse" – "Titel/navn" – "Tid" – "Følelse" – "Karaktertræk" – "Vurdering"

– "Tilstand" (kun gældende for *P-beskriver*)

Herunder forklares kort de muligheder der ikke er umiddelbart indlysende.

"Relation": Til syntaktiske konstruktioner med brug af possessive prononimer - fx "min hat" - eller substantiver eller proprier i genetiv – fx "drengens bil" og "Peters bil".

"Mængde": Bruges ved numeralier – fx "ti heste", "han er 43 år" - og mængdeangivelser – fx "mange timer".

"Grad": Til konstruktioner hvor der er brugt adjektiv i komparativ eller superlativ. I sådanne tilfælde kodes både for grad og for det semantiske indhold som adjektivet udtrykker, fx den største kage" (her kodes for både grad og størrelse). Desuden kodes for grad ved brug af graduerende udtryk som fx "knap", "lidt" m.fl.

"Orden": Angivelse af rækkefølge, fx "den næste deltager"

"Materialitet": Fysiske, taktile kvaliteter ved genstande eller levende væsner/organismer, fx "en hård nød", "en skarp kniv". Under materialitet hører også beskrivelse af sensoriske kvaliteter, herunder beskrivelser af vejrforhold, fx "varm kakao" og "koldt vejr".

"Form": En genstands ydre form, fx "En spids tand", "en rund kugle".

"Bevægelse": Angivelse af levende væsens eller genstands bevægelse, ofte i konstruktioner med verber i præsens participium, fx "en flyvende tallerken"

"Titel/navn": Angivelse af titel eller beskrivende navn, fx "direktør Jensen", "dronning Margrete". Også eksempler som "hans chef Peter" og "min lillebror Hans" skal kodes som "Titel/navn".

"Tid": Kvalitet ved levende væsen eller genstand relateret til tid, fx "den gamle mand".

"Følelse": En følelsestilstand hos et levende væsen, fx "en glad dreng", "den sørgmodige dromedar". Kodningen følger her ordets leksikale indhold – dvs. fx "den sørgmodige kaffekop" kodes også som "Følelse", selvom det egentlige semantiske indhold er metaforisk. Det gælder også "Det er sjovt" eller "en sjov aften" eller "det er kedeligt" (mens 'hyggeligt' følger målet – bedømmelse ved levende væsener, vurdering ved kvalitet ved ting) (OBS: 'Han er sjov' – her en bedømmelse, en egenskab).

"Bedømmelse": Vurdering af kvalitet ved mennesker og/eller dyr, der både kan være i form af egenskab (noget de er), fx "en modig soldat", eller handlig (noget de gør), fx "et flot dansetrin".

"Vurdering": Evaluerende udsagn om udseende hos både levende væsner og ting, fx "en sej cykel", "det er en nuttet kanin" (vi tolker altså dette som en vurdering af udseende, mens fx 'sød' går på egenskaber i højere grad, her konsekvent tolket som bedømmelse), samt evaluerende udsagn om kvalitet ved ting, fx "det er et godt hus". Det er en nuttet kanin".

"Tilstand": Angivelse af faktuel kropslig eller fysisk tilstand, fx "fuglen er død", "hunden er tørstig", "bokseren er bevidstløs". Bemærk at denne kodningsmulighed kun anvendes ved prædikatkonstruktioner (se denne kategori).

Særlige tilfælde knyttet til *A-beskriver*:

- Der kodes *ikke* for brug af udpegende/demonstrative pronominer. Disse vurderes på linje med brug af bestemt form som der heller ikke kodes for. Fx: "Den hund drikker vand" eller "Jeg kan ikke lide det æble" (der kodes *ikke* for "den" og "det" i disse eksempler).
- Hvis agenten er infinitiv/sætning eller ellipse (kodet under *A-opbygning*), kodes *ikke* for *A-beskriver* (og heller ikke for *A-person* og *A-kerne*).

Genstand

Den semantiske rolle Genstand (G-) kodes i forhold til følgende fire underordnede kodningskategorier:

- G-realisering
- G-opbygning
- G-kerne
- G-beskriver

Bortset fra *G-realisering* er kategorierne indholdsmæssigt identiske med kategorierne for *Agent*-rollen, og i gennemgangen af G-kategorierne henvises der derfor til de sidstnævnte.

Særlige tilfælde knyttet til *Genstand:*

- I de relativt sjældne tilfælde hvor der i elevteksterne forekommer brug af objektsprædikat, kodes disse under kategorien Prædikater, og de kodes under Prædikater som de øvrige prædikater (subjektsprædikater).

  Eksempel
  De kalder den for den sjove strand (den understregede led er objektsprædikat og kodes under Prædikater. Dvs. "strand" kodes som "substantiv" under "P-opbygning" og "sjove" kodes som "vurdering" under "P-beskriver").

G-realisering

I kategorien G-realisering kodes for hvorledes (dvs. med hvilket sætningsled) Genstand-rollen realiseres i sætningen. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Subjekt" - " Adverbial"

Vedrørende sammenfald mellem sætningens genstand og grammatisk objekt: Kategorien er præindstillet til dette tilfælde, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for en af de andre muligheder.

Muligheden "Subjekt" vil typisk forekomme ved passiv-konstruktioner hvor genstanden for handlingen fungerer som grammatisk subjekt.

Eksempel
Frøen bliver kyset af prinsessen
du er blevet anholt

Muligheden "Adverbial" anvendes typisk ved konstruktioner hvor genstanden er realiseret af en præpositionsforbindelse.

Eksempel
Jeg giver ham for 100 kr. slik.

Særlige tilfælde knyttet til *G-realisering*

- Ved frase-verber af typen som "holde af" og "finde på" udlægges præpositionen som en del af verbalet. Frase-verber kendes ved at helheden med præpositionen ændrer betydningen af grundverbet ("holde af" betyder noget andet end "holde"). Det betyder at i en sætning som "manden holder af kaffe" udlægges "kaffe" som grammatisk objekt, og dermed også at der er sammenfald mellem Genstand og grammatisk objekt. Sådanne tilfælde skal altså ikke kodes for at sætningens Genstands-rolle realiseres adverbielt.
- Visse adverbielle konstruktioner med brug af præpositionsforbindelse kan være svære at analysere. Eksempler: "jeg har leget med Ida" og "jeg holdt nytår med Olivia S".
  Det vanskelige består i, at man kan blive i tvivl om, hvorvidt der er tale om en adverbiel realisering af Genstand. I kodningsmanualen vælges det, at dette ikke er tilfældet med den begrundelse, at "Ida" og "Olivia S" i eksemplerne snarere er en form for med-subjekter.
  Sådanne tilfælde skal følgelig kodes som "frie adverbialer".

G-opbygning

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med A-opbygning. Se derfor denne ovenfor.

Særlige tilfælde knyttet til G-opbygning

- Ved brug af anførsel, som ved direkte tale, kodes det anførte udsagn som Genstand.

  Eksempel
  "Skal vi ikke have en næse på snemanden" siger Sofia til Kristoffer (den understregede sætning kodes som Genstand, og som "Infinitiv/sætning" under G-opbygning)

- I visse tilfælde ved anførsel (direkte tale) vil det anførte udsagn ikke være en infinitivhelhed eller en hel ledsætning (som i eksemplet ovenfor). Sådanne tilfælde kodes som "sætningsemne".

  Eksempel
  Julemanden sagde hohoho (det understregede udtryk kodes som Genstand, og som "sætningsemne" under G-opbygning)

- Hvis genstanden er en infinitiv/sætning, kodes *ikke* for *G-kerne* og *G-beskriver*.

  Eksempel
  Drengen elsker at spille fodbold (her kodes ikke for G-kerne og G-beskriver)

- Ved konstruktioner med brug af refleksive verber kodes det refleksive pronomen *ikke*, og der skal altså *ikke* kodes for det under Genstand. [Bemærk: Denne tolkning er er modsat den vi har brugt i tidligere versioner af manualen. Vi skal altså rense for refleksive pronominer under "G-opbygning" og "G-kerne").

G-kerne

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med A-kerne. Se derfor denne ovenfor.

G-beskriver (datadreven kategori)

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med A-beskriver. Se derfor denne ovenfor.

Modtager

Den semantiske rolle *Modtager* (M-) kodes i forhold til følgende fire underordnede kodningskategorier:

- *M-realisering*
- *M-opbygning*
- *M-kerne*
- *M-beskriver*

Bortset fra *M-realisering* er kategorierne indholdsmæssigt identiske med kategorierne for *Agent*-rollen, og i gennemgangen af M-kategorierne henvises der derfor til de sidstnævnte.

M-realisering

I kategorien *M-realisering* kodes for hvorledes (dvs. med hvilket sætningsled) Modtager-rollen realiseres i sætningen. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Subjekt" - " Adverbial"

Vedrørende sammenfald mellem sætningen modtager og grammatisk indirekte objekt: Kategorien er præindstillet til dette tilfælde, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for en af de andre muligheder.

Muligheden "Subjekt" vil typisk forekomme ved passiv-konstruktioner hvor modtageren for handlingen fungerer som grammatisk subjekt.

Eksempel
Drengen får overrakt en medalje af borgmesteren

Muligheden "Adverbial" forekommer ved konstruktioner hvor modtageren for handlingen er udtrykt ved en præpositionsforbindelse.

Eksempel
Borgmesteren overrækker en medalje til drengen

Muligheden "Adverbial" kan også forekomme ved visse verber der i kombination med en-præpositionsforbindelse kan realisere "Modtager", men uden at tage direkte objekt og grammatisk indirekte objekt. Fx "Hun arbejder for Mø".

M-opbygning

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med *A-opbygning*. Se derfor denne ovenfor.

M-kerne

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med *A-kerne*. Se derfor denne ovenfor.

M-beskriver (datadreven kategori)

Indholdsmæssigt er denne underkategori identisk med *A-beskriver*. Se derfor denne ovenfor.

Prædikater

Kategorien *Prædikater (P-)* anvendes når der i elevteksterne indgår prædikatkonstruktioner, som fx "Han er sød" og "Katten er på billedet".

Under kategorien kodes i forhold til følgende tre underkategorier:

- *P-opbygning*
- *P-beskriver*
- *P-kerne*

P-opbygning

I kategorien *P-opbygning* kodes for hvilket grammatisk materiale der er brugt til prædikatleddet.

Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

"Pronomen" – "Substantiv" – "Nominalisering" – "Infinitiv/sætning" – "Adjektiv" – "Proprium" – "Præpositionsforbindelse" – "Uddybning efter".

"Pronomen": Denne kodningsmulighed bruges kun ved konstruktioner hvor prædikatet er et pronomen, typisk et possessivt pronomen.

Eksempel
Katten er min

"Infinitiv/sætning": Kodens bruges til de sjældne tilfælde hvor prædikatleddet er en infinitivkonstruktion eller en hel sætning.

Eksempel
Min elskede er at sammenligne med en rose

"Uddybning efter": Denne kodningsmulighed bruges i tilfælde hvor kerneleddet i prædikativet efterfølges af en beskrivende helhed typisk i form af en præpositionsforbindelse eller en (relativ) ledsætning.

I disse tilfælde kodes der *både* for en efterstillet uddybning, *og* for hvilket materiale kerneleddet i prædikativet udgøres af. Dvs. at der skal afsættes to markeringer under P-opbygning i disse tilfælde.

Andre prædikatkonstruktioner kan ligne konstruktionerne beskrevet her, det vil sige med "Uddybning efter" - uden at være det. I stedet er de mere enkle prædikater (typisk adjektiv) efterfulgt af et frit adverbial (se eksempler under afsnittet om "Frit adverbial").

Nogle gange kan det være svært at tolke, om det er det ene eller det andet, men der skal kun markeres enten det ene eller det andet! Hovedreglen er følgende: Er der tale om en nominalgruppe, dvs. uddybes prædikatets kerne nominelt, så er der tale om 'uddybning efter' og skal altså *ikke* kodes som "Frit adverbial". Tilføjes information i efterstillet præpositionsled om fx måde, tid mm., så er der tale om et frit adverbial, og det skal kodes som sådan (og altså *ikke* som et prædikat med "Uddybning efter").

Eksempel

Han er en mand med store ambitioner (Her markeres både "Uddybning efter" og "Substantiv", da kerneleddet i prædikativet er "en mand")

Katten hedder Carlo med de bløde ører (Her markeres både "Uddybning efter" og "Proprium", da kerneleddet i prædikativet er "Carlo")

Hun er god til at hjælpe lægen (Her markeres både "Uddybning efter" og "Adjektiv", da kerneleddet i prædikativet er "god").

Nu er de færdige med at hente juletræet (Her markeres både "Uddybning efter" og "Adjektiv", da kerneleddet i prædikativet er "færdig")

Nu er de begge færdige for i dag. ("færdige" kodes som prædikat ("adjektiv" under *P-opbygning*) og "for i dag" er frit adverbial ("Måde")

Særlige tilfælde knyttet til *P-opbygning*:

- Ved konstruktioner med gentagelse af ledelement, typisk prædikatets kernen, kodes den helhed hvori gentagelsen indgår, som "Uddybning efter".

  Eksempel
  Jeg er glad, glad som solen (under P-opbygning kodes her "glad som solen" som "Uddybning efter" til prædikatet "glad" (kodet som "Adjektiv"))
  hun er sød og smuk meget smuk (kodes som eksemplet ovenfor)

P-beskriver (datadrevet kategori)

I kategorien *P-beskriver* kodes for hvilket semantisk indhold et eventuelt beskrivende led knyttet til prædikatet udtrykker. Beskriveren skal være foranstillet (typisk et eller flere adjektiver).

Kodningsmulighederne er identiske med *A-beskriver* (og *G-* og *M-beskriver*), og de er genereret fra *WriteReader*-materialet (se mulighederne og beskrivelsen af dem ovenfor under *A-beskriver*). I tilfælde af at der er brugt flere beskrivere, kan der kodes for flere muligheder.

Særlige tilfælde knyttet til *P-beskriver*:

- Hvis ledmaterialet for prædikatet (kodet under *P-opbygning*) er pronomen, infinitiv/sætning, eller præpositionsforbindelse, kodes *ikke* for *P-beskriver* (og heller ikke for *P-kerne*).
- Hvis ledmaterialet for prædikatet (kodet under *P-opbygning*) er et adjektiv, bruges *P-beskriver* til at kode for det semantiske indhold i adjektivets beskrivelse af subjektet (selv
- om det grammatisk ikke er helt korrekt brug af muligheden *P-beskriver*).

  Eksempel
  Min far er mega høj (prædikatet er her adjektivet "mega høj", og P-beskriver kodes som "størrelse")

P-kerne

I kategorien *P-kerne* kodes for hvilket overordnet semantisk domæne prædikatets kerneled knytter sig til. Kodningsmulighederne er identiske med *A-kerne* (og *G-* og *M-kerne*). Se mulighederne og beskrivelsen af dem ovenfor under *A-kerne*.

Der kodes *ikke* for *P-kerne* hvis prædikatets centrale ord er "Pronomen", "Adjektiv",

"Infinitiv/sætning" eller "Præpositionsforbindelse" (kodet under *P-opbygning*).

Adverbialer

Kategorien *Adverbialer* anvendes til kodning af adverbielle led i elevteksterne. Under kategorien kodes i forhold til følgende tre underkategorier:

- *Faste adverbialer*
- *Frie adverbialer*
- *FA-opbygning*

Faste adverbialer

I denne kategori kodes for elevteksternes eventuelle brug af den lille gruppe korte adverbier der fortrinsvis står på a-pladsen i sætningsskemaet (deraf betegnelsen faste adverbialer). De faste adverbialer kodes i forhold følgende opdeling:

> Deskriptive adverbialer: bl.a. "ikke", "også", "aldrig", "altid", "ofte"
>
> Modale: bl.a. "gerne", "nok", "dog", "jo", "da", "vist", "godt", "lige"

Frie adverbialer

Denne kategori vedrører adverbialer der placeres mere frit i forfeltet eller på A-pladsen i sætningsskemaet og ofte udgøres af større led i form af præpositionsforbindelser eller (adverbielle) ledsætninger. I kategorien *Frie adverbialer* kodes for det overordnede semantiske indhold af eventuelle frie adverbialer i elevteksterne. Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

> "Tid" – " Sted" – "Måde" – "Årsag" – "Betingelse" – "Modale udtryk" – "Forbinder" – "Konnektor"

"Tid": Angivelse af tidsmæssige omstændigheder knyttet til sætningens udsagn

> *Eksempel*
> Kampen er først slut når dommeren fløjter af

"Sted": Angivelse af omstændigheder vedrørende lokalitet knyttet til sætningens udsagn

> *Eksempel*
> Kampen blev spillet i Parken

Koden "Sted" inkluderer også retning.

> *Eksempel*
> De red mod vest

"Måde": Præciserende angivelse af måden sætningens verbalhandling udføres på.

Eksempler
Træneren råber højt
Ridderen kæmpede med et stort sværd

"Årsag": Angivelse af årsagssammenhæng.

Eksempel
Hos bageren har vi fået et brev fra julemanden fordi hans bagermaskine er gået i stykker

"Betingelse": Angivelse af et betinget sammenhæng mellem to forhold eller situationer.

Eksempel
Hvis I ikke holder op bliver jeg vred.

"Modale udtryk": Adverbier der fungerer som moderering af sætningsudsagn, fx "muligvis", "egentlig" mm.

"Forbinder": Bruges alene hvor der med et adverbial (typisk "her") laves en forbindelse til et billede der ledsager teksten.

Eksempel
Her er et billede af min ven Gustav.

"Konnektor": Adverbialer der bruges til at etablere systematik og struktur i opbygningen af en tekst, fx "For det første … for det andet … for det tredje …" eller "På den ene side … På den anden side …" eller "Indledningsvis …" og "Opsummerende …".

Særlige tilfælde knyttet til *Frie adverbialer*:

- Hvis sætningens agent, genstand eller modtager er realiseret som adverbial, kodes dette under den pågældende rolle (jf. ovenfor under *Agent, Genstand* og *Modtager*). I sådanne tilfælde kodes adverbialet *ikke også* som frie adverbialer. Dvs. de kodes *ikke* under *Frie adverbialer* og *FA-opbygning*.
- I nogle konstruktioner optræder der en form for skjult adverbiale. Der er tale om konstruktioner af typen "de skal ud at lege" og "de skal op at spise" (ofte vil der være brugt "og" i stedet for "at" i sådanne konstruktioner). Der er tale om skjulte adverbialer idet der kan siges at være et implicit "for" foran "at" ("de skal ud (for) at lege"). I disse tilfælde kodes "at lege" som frit adverbial ("årsag") og under *FA-opbygning* som "præpositionsforbindelse med infinitiv". Der kodes *ikke* for dette implicitte "for" under *Forbinder* på tekstniveau.

FA-opbygning

I kategorien *FA-opbygning* kodes for hvad det frie adverbial grammatisk består af:

Ved kodningen vælges mellem følgende muligheder:

> "Et ord" – "Flere ord" – "Præpositionsforbindelse" – "Præpositionsforbindelse med beskriver" – "Uddybning efter" – "Adverbiel ledsætning" – "Præpositionsforbindelse med infinitiv".

"Et ord": Adverbialet udgøres af et enkelt ord (adverbium). Denne kategori benyttes også ved konstruktioner hvori der indgår to eller flere frie adverbialer der hver især er enkelt-ord.

> *Eksempel*
> Træneren råber højt
> Så kan vi ikke lege mere (under *FA-opbygning* markeres her for "Et ord" da ledmaterialet for både "så" og"mere" er et enkelt ord)

"Flere ord": Adverbialet udgøres af to eller flere ord (adverbier).

> *Eksempel*
> Træneren råber meget højt

"Præpositionsforbindelse": Adverbialet udgøres af en præpositionsforbindelse.

> *Eksempel*
> Ridderen kæmpede med sværd

"Præpositionsforbindelse med beskriver": Adverbialet udgøres af en præpositionsforbindelse indeholdende et beskrivende led.

> *Eksempel*
> Ridderen kæmpede med et stort sværd

"Uddybning efter": Konstruktioner hvor det adverbielle kerneled, enten en adverbium-helhed eller en præpositionsforbindelse, efterfølges af en uddybende helhed typisk i form af en ledsætning (en relativ ledsætning eller en kompletiv ledsætning) eller en reduceret ledsætning.

> *Eksempler*
> Ridderen kæmpede med et sværd der var lavet af en troldmand (præpositionsforbindelse med efterfølgende ledsætning)
> Jeg fryser så meget at jeg vil have varm kakao (adverbium med efterfølgende ledsætning)
> Ridderen kæmpede med et sværd lavet af en troldmand (præpositionsforbindelse med efterfølgende reduceret ledsætning)

"Adverbiel ledsætning": Adverbialet udgøres af en adverbiel ledning.

Eksempel
Kampen er først slut når dommeren fløjter af

"Præpositionsforbindelse med infinitiv": Adverbialet udgøres af en præpositionsforbindelse, hvor styrelsen består af en infinitivhelhed.

Eksempel
Børnene hjælper læreren med at rydde op

Specificering

Kategorien *Specificering* angår ordbrug og ordvalg i elevteksterne. Ved kodningen skelnes mellem følgende muligheder:

"Almindelig" – "Specialiseret" – "Kreativ"

"Almindelig": Angiver en upåfaldende og hverdagsagtig ordbrug. Kategorien er præindstillet til dette tilfælde, så denne kode autogenereres med mindre der kodes aktivt for en af de andre muligheder.

"Specialiseret": Angiver både (abstrakt) generalisering (fx "teknologi") og detaljeret konkretisering (fx "mergelhammer"). Vi koder for "specialiseret" blot der forekommer ét eksempel på specialiseret ordvalg i sætningen.

"Kreativ": Angiver opfindsom, original eller usædvanligt ordvalg eller sproglig vending. Vi koder for "kreativ" blot der forekommer ét eksempel på kreativt ordvalg i sætningen.

Tekst-billede-relation

Kategorien vedrører forholdet eller forbindelsen mellem elevtekstens billeder og de verbalsproglige dele. Der kodes for kategorien på sætningsniveau. Ved bogsider med flere sætninger til samme billede kodes kun for *Tekst-billede-relation* ved den første sætning.

Ved kodningen skelnes mellem følgende muligheder:

"Overensstemmelse" – "Skrift uddyber billede" – "Billede uddyber skrift" – "Skrift og billede er gensidigt uddybende" – "Modstrid"

"Overensstemmelse": Hvis sætningen blot er et enkeltudsagn angående billedet. Dette gælder også selvom der ikke er fuld identitet mellem verbaltekst og billede (begge vil altid rumme minimal ekstrainformation).

Hvis bogsiden rummer mere end én sætning, skal der pr. definition *ikke* kodes for "Overensstemmelse". I sådanne tilfælde skal der kodes for en af de andre kategorier (typisk "Skrift uddyber billede", se herunder).

Eksempel
Der er en dinosaurus
(her kodes "Overensstemmelse")

Billede af en dinosaurus

"Skrift uddyber billede": Hvis verbalteksten tydeligt bidrager med yderligere information i forhold til billedet, og denne information ikke kan læses direkte ud af billedet.

Eksempel
Det er min bedstefar og han er sød og han er 73 år. Han ejer næsten ald i Hvide Sande og ejer tre fabrikker og de hedder alle sammen Frydendahl Fiske Net

Foto af en ældre mand

"Billede uddyber skrift": Hvis billedet tydeligt indeholder væsentlig information der ikke fremgår af den verbalsproglige tekst.

"Skrift og billede er gensidigt uddybende": I tilfælde hvor verbalteksten og billedet supplerer og kompletterer hinanden i den forstand at de hver bidrager med information uden hvilken forståeligheden af den anden bliver væsentlig indskrænket.

Eksempel
En verbaltekst der i kombination med en modeltegning beskriver vandets kredsløb.

"Modstrid": I tilfælde hvor der er markant mangel på overensstemmelse eller direkte kontrast mellem verbaltekst og billedindhold.

Ordniveau (stavning) - kodningskategorier

På ordniveau (stavning) kodes elevteksterne i forhold til hvilket staveudviklingstrin teksten befinder sig på. Teksterne kodes altid for stavning, også i de tilfælde hvor de kun består af en enkelt sætning.

Elevteksterne vurderes og kodes i forhold til følgende staveudviklingstrin:

"Præfonetisk" – "Semifonetisk" – "Fonetisk" – "Overgangsskrivning"
– "Konventionel skrivning" – "Påfaldende modstrid"

Kodningen foretages som en generel vurdering af tekstens staveudviklingstrin. Dvs. staveudviklingstrinnet fastsættes ud fra de mest prægnante og dominante stavetræk i teksten. En

tekst på "fonetisk" staveudviklingstrin vil således ofte indeholde eksempler på både semifonetisk og konventionel stavning, men det vil være den fonetiske stavning der er dominerende i teksten.

"Præfonetisk": Teksten viser brug af skriftsprog uden indsigt i og anvendelse af skriftens lydprincip. Der kan være tale om leg med og kopiering af bogstaver og bogstavformer eller gengivelse af ord (ords form) efter hukommelsen (logografisk skrivning), typisk højfrekvente ord eller navne på familie og venner. Fx "CLLLCALLA".

"Semifonetisk": Teksten viser en begyndende fonemorienteret skrift der viser forståelse for sammenhængen mellem bogstav og lyd. Koblingen er dog overvejende ufuldkommen hvilket kendetegnes ved bl.a. udeladelse og/eller ombytning af bogstaver i ord. Typisk baseres stavning på ordets mest fremtrædende fonem(er) der kommer til at repræsentere større helhed. Fx HLG (Helge); FLMAMR (faldskærm); KB (kåbe).

"Fonetisk": Teksten viser brug og beherskelse af den alfabetiske skrifts grundlæggende lydprincip, dvs. ords enkeltlyde repræsenteres ved et bogstav, og ords forskellige lyde gengives i den rigtige rækkefølge. Eleven skriver 'lydret' i teksten. Fx "sdå" (stå), "sgo" (sko).

"Overgangsskrivning": Teksten viser begyndende forståelse for andre skriftsprogsprincipper end det grundlæggende lydprincip, dvs. bl.a. morfologiske regler og ortografiske mønstre og principper. Regler og mønstre beherskes ikke til fulde på dette trin, ligesom der ofte vil ses tilfælde af hyperkorrektion/overkorrekthed ('gode fejl') på dette trin (fx "gåede" (i stedet for "gik") og "hved" (i stedet for "ved").

"Konventionel skrivning": Teksten viser i altovervejende grad beherskelse af konventionaliserede normer for dansk skriftsprog, herunder bl.a. morfologiske regler samt ortografiske mønstre og regler (fx brug af stumme bogstaver og principper for bogstavfølger).

"Påfaldende modstrid": Denne mulighed benyttes ved elevtekster hvori der forekommer flere og påfaldende eksempler på stavning der er i modstrid med det fonetiske princip, eksempelvis ved brug af fonemer der ikke optræder i ordet. Fx "røs" ("øst"), "bøm" ("dømt"), "bøtn" ("beskytte"). Sådanne tilfælde af fonetisk modstrid kan være en mulig indikation på dysleksi.

Bilag A: Udfoldet beskrivelse tekstkvalitetsniveauer i forbindelse med kategorien "Holistisk vurdering"

Niveau 0: Eleven er i stand til

- at skrive enkelte bogstaver, enkelte ord eller en kort simpel sætning.
- at bruge skriftsproget på en måde der kun rudimentært eller reelt ikke opfylder kriterierne for at være en tekst og således ikke eller kun i rudimentær grad indeholder træk og virkemidler der kendetegner en tekst.

Niveau 1: Eleven er i stand til

- at skrive en kortere tekst med få klare genretræk.
- i yderst begrænset omfang at gøre brug af forskellige sproglige virkemidler (mht. fremstillingsform, perspektiv, attitude).
- at konstruere en struktur der fremstår som en tekst, men som har svag kohærens og gør yderst begrænset brug af kohæsionsmarkører (tekstbånd og forbindere).
- at skrive med enkel og overvejende korrekt helsætningssyntaks med brug af standard forfeltsudfyldning (subjekt).
- at bruge et særdeles begrænset ordforråd inden for hverdagsdomænet.

Niveau 2: Eleven er i stand til

- at skrive en kortere eller længere tekst med flere klare genretræk.

- at gøre brug af enkle og få forskellige sproglige virkemidler (mht. fremstillingsform, perspektiv, attitude).
- at konstruere en struktur der trods kohærensmæssige mangler fremstår som en samlet teksthelhed med brug af få og enkle kohæsionsmarkører (tekstbånd og forbindere).
- at skrive med enkel helsætningssyntaks med brug af standard forfeltsudfyldning (subjekt) og med kun undtagelsesvis brug af variation.
- at bruge begrænset ordforråd inden for hverdagsdomænet.

Niveau 3: Eleven er i stand til

- at skrive en tekst af en vis længde (mere end få enkeltsætninger) som i hovedtræk er genkendelig i forhold til den valgte genre.
- at gøre brug af sproglige virkemidler i et vist men begrænset omfang (mht. fremstillingsform, perspektiv, attitude).
- at konstruere en overvejende kohærent tekststruktur med (hovedsagelig korrekt) brug af et begrænset udvalg af kohæsionsmarkører (tekstbånd og forbindere).
- at skrive med overvejende korrekt og enkel syntaks med enkelte eksempler på variation (mht. forfeltsvariation) og kompleksitet (mht. ledsætningskonstruktioner og udbyggede sætningsled).
- at bruge ordforråd inden for hverdagsdomænet med vis men begrænset variation.

Niveau 4: Eleven er i stand til

- at skrive en fyldig tekst som er genkendelig i forhold til den valgte genre.
- at gøre brug af forskellige sproglige virkemidler (mht. fremstillingsform, perspektiv, attitude, stemme, metaforbrug) der overvejende er relevante for den pågældende genre.
- at konstruere teksten som en for genren kohærent struktur med overvejende korrekt brug af forskellige kohæsionsmarkører (tekstbånd og forbindere).
- at beherske en syntaks tilpasset den pågældende genre med en vis grad af variation (mht. forfeltsvariation) og kompleksitet (mht. ledsætningskonstruktioner, kløvning og udbyggede sætningsled).
- at skrive med et relativt varieret ordforråd, evt. med enkelte eksempler på fagord og/eller kreativt ordvalg/leksik.

Niveau 5: Eleven er i stand til

- at skrive en fyldig og udfoldet tekst som er klart genkendelig samt rummer et personligt præg eller stil i forhold til den valgte genre.
- at gøre brug af varierede og velvalgte sproglige virkemidler (mht. fremstillingsform, perspektiv, attitude, stemme, metaforbrug) der er relevante for den pågældende genre.
- at konstruere teksten som en for genren kohærent struktur med sikker brug af et varieret repertoire af kohæsionsmarkører (tekstbånd og forbindere).
- at beherske en nuanceret syntaks tilpasset den pågældende genre med brug af komplekse strukturer (fx ledsætningskonstruktioner, kløvning og udbyggede sætningsled) og syntaktisk variation (fx forfeltsvariation og skiftende sætningslængde).
- at skrive med et nuanceret og varieret ordforråd, herunder anvende fagord og/eller kreativt ordvalg/leksik.